

ZHONG BIAO VE FANG LIJUN'UN ESERLERİ BAĞLAMINDA ÖNE ÇIKAN YAKLAŞIMLAR: KÜLTÜREL KODLAR VE POLİTİK REFERANSLAR

Evrim ÖZESKİCİ

Doç. Uşak Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, evrimozeskici@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1491-3487

Özeskici, Evrim. "Zhong Biao ve Fang Lijun'un Eser Analizleri Bağlamında Öne Çıkan Yaklaşımlar: Kültürel Kodlar ve Politik Referanslar". idil, 86 (2021 Ekim): s. 1467-1476. doi: 10.7816/idil-10-86-04

ÖZ

Bu araştırmanın amacı Zhong Biao ve Fang Lijun'nun eserlerinde öne çıkan kültürel kodların ve politik referansların neler olduğunu ortaya koymaktır. Bunun yanında sanatçıları eserlerinde yapıbozuma ve trajikomik yaklaşımlara iten sebeplerin neler olduklarını araştırmaktır. Aynı zamanda Çağdaş Çin sanatının gelişim çizgilerinin nasıl geliştiğini anlamaktır. Çağdaş Çin sanatında eserler veren; Yue Minjun, Guo Jian, Wang Guangyi, Fang Lijun ve Zhong Biao gibi sanatçılar araştırmanın kapsam ve sınırlılıklarını oluşturur. Zhong Biao ve Fang Lijun'nun dışında diğer sanatçılara da yer verilmesi; Çağdaş Çin sanatının neden politik ve eleştirel eserler ortaya koyduklarını bilmek içindir. Araştırmanın problemleri şu şekildedir: Çağdaş Çin sanatında öne çıkan yaklaşımlar nelerdir? Sanatçıların politik, psikolojik, trajikomik ve eleştirel resimler yapmalarındaki gerekçeler nelerdir? Zhong Biao ve Fang Lijun'nun eserlerinde öne çıkan kültürel kodlar ve politik referanslar nasıl açıklanabilir? Cynical Realizm akımının ana teması nedir? Tüm bu soruların cevaplarıyla birlikte hem Çağdaş Çin sanatının nasıl bir yapıda ilerlediği bilinecek hem de bu ülkenin sanatçılarının olaylar karşısında ne gibi eserler verdikleri görülecektir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Çin Sanatı, Zhong Biao, Fang Lijun, Cynical Realizm

Makale Bilgisi:

Geliş: 27 Ağustos 2021

Düzeltilme: 19 Eylül 2021

Kabul: 7 Ekim 2021

Giriş

Çağdaş Çin sanatının kültürel kodları ve politik yaklaşımları sıkça tartışılan bir konudur. Çin toplumu üzerinde politik eksenli devam eden yaptırımlar; ülkenin sanatı üzerinde farklı düşünce biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. 2000'li yıllarda ortaya çıkan Çin'in kapitalizmle buluşması Çağdaş Çin sanatı üzerinde büyük değişimler yaratmıştır. Çin diğer ülkelere oranla kapalı bir kutu olarak bilinmektedir. Ancak 2000'li yıllarda Çin sanatının Batı'nın da önüne geçerek bir anda yükselmesi dünya sanatında büyük yankı uyandırmıştır. Diğer bir ifade ile sanatın yeni rotası Çin eksenli devam etmiştir. Yeni Çin sloganıyla ortaya çıkan ülkenin bu denli ilerlemesinde; üretim biçimlerinin doğrudan etkisi vardır. Sanatçıların eserlerinde geçmişin bağlarına ve bugünün toplumsal olaylarına yer verilir. Çağdaş Çin sanatçıların ortak yaklaşımları; geçmişte ve bugün yaşanan toplumsal olayları sürekli güncel tutmaları ve bu konular üzerinden bürokratik kişileri karikatürize etmeleridir. Bu çalışmada sanatçı Fang Lijun ile Zhong Biao'nun eserleri analiz edilecektir. Eserlerinde konu aldıkları politik referansların ve kültürel kodların neler olduğu ortaya çıkarılacaktır. Aynı zamanda bu sanatçıların diğer çağdaşlarına da yer verilip eser karşılaştırması yapılacaktır. Böylece Çağdaş Çinli sanatçıların ele aldıkları konuların neler olduğu, ortak ve ayrılan yönleri üzerinde durulacaktır. Çalışmada seçilen sanatçıların eserlerinde neden psikolojik etkilerin yoğun olduğu ortaya çıkarılacaktır. Geçmiş dönemlerdeki sanatçıların eserlerine yer verilerek konunun açıklık kazanması sağlanacaktır. Aynı zamanda eserlerdeki karakterlerin neden yapıbozuma uğratıldığına; temsil, teşhir ve kimlik olgularının bu sanatçılar için niçin önemli olduğuna ilişkin cevaplar aranacaktır.

Çağdaş Çin Sanatına Genel Bakış

Çağdaş Çin sanatının gelişim çizgisine bakıldığında; 1990'lı yıllarda ortaya çıkan Cynical Realizm akımıyla ilerlediği görülür. Bu akımla birlikte kolektif bir çizgiden kopan sanatçılar bireysel söylemlere yönelmişlerdir. Sanatçıların odak noktası; 1911 yılında ortaya çıkan Çin Devrimi'nin toplum üzerindeki etkileridir. Sanatçılar referanslarını; bu tarihten itibaren devam eden sosyo-politik olaylar, bürokratik yönetimler ve siyasi kişiler üzerinden almaktadır. "Akımın ana teması, sosyo-politik sorunlara ve tarihi olaylara odaklanma eğilimindedir. Ayrıca akım, bugünün sanayileşme ve modernleşme çağına, Çin'in sosyolojik yanına, esprili ve post-ironik, realist bir perspektiften bakmayı hedef almıştır" (Cançat, 2015: 67). Post-ironik ve realist aktarımlar ile eserlerinde bir olay örgüsü yaratmışlardır. Örneğin Yue Minjun'un gülen karakterleri post-ironik bir çerçevede ele alınır. Diğer bir ifade ile Minjun'un eserlerindeki donuk ifade biçimleri; ruhun boşluğuna ve anlamsız kılınmasını gündeme getirir. Bu sayede izleyici rahatsız eden kahkahalar ile karşılaşır ve şaşırır.

Yue Minjun'un eserlerinde görülen kahkaha atan, gülmekten kırılan figürlerin ardında sanatçının kendisinin de sözünü ettiği derin bir hüznün ve acı vardır. James C. Scott'ın "Tahakküm ve Direniş Sanatları" kitabında tahakküm durumunda tabi olanların, teatral olarak sergiledikleri bir kamusal senaryo üretildiğinden bahseder (Özal, 2019: 117).

Bu durum iktidarın sert ve baskıcı yönetimine karşı olarak sanatçının direnişini gösterir. Diğer taraftan kitle toplumlarının olaylara sessiz kalmasına da bir tepki oluşturur. Bu yüzden Minjun'un eserlerindeki teatral senaryo ile topluma farkındalık sağlamak istemiş olabilir.

Resim 1. Yue Minjun, "Beyin Denizi", Tuval üzerine yağlıboya, 2001.

Yue Minjun'nun yukarıdaki eserine bakıldığında kahkaha atarak neredeyse krize girmiş olan bir karakter görülmektedir. Normal bir insandan çok farklı olan uzuvlar dikkati çekmektedir. Özellikle dişlerin sayıca fazlalığı görülmektedir. Ten rengi de benzer bir farklılığı işaret eder. Bu durumda insanlıktan çıkmış ve dönüşüme uğramış bir karakterle karşılaşılmaktadır. Minjun'nun bu yaklaşımı; bastırılmış toplum yapısına ve bu sebeple değişime uğrayan insanlara vurgu yaptığını gösterir. Eserin arka planında açık mat bir mavi uygulanmış; maviyle ten rengi arasında kontrast yapılmıştır. Ancak en dikkat çeken şey ise karakterin kafa kısmında havuz yapılarak bir başka kişinin yüzmesidir. Yüzen kişiye dikkatle bakıldığında gülmemektedir. Huzursuz, gergin ve korkmakta olduğu görülmektedir.

Resim 2. Guo Jian, "Kurtuluş Savaşçıları", Tuval üzerine yağlıboya, 1999.

Cynical Realizm akımı içerisinde ifade edilebilecek bir başka sanatçı Guo Jian'dır. Jian'nın eserlerinde Çin ordusu sıklıkla konu edinir. Eserlerinde ordunun kendi içerisindeki disiplinli ve otoriter yapısını hafifleten bir yapıda sorgular. Kurtuluş Savaşçıları isimli eserinde ön planda izleyiciyi oyuncak bir silah ile

hedef alan çıplak bir asker yer almaktadır. Arka planda ise iki kadın asker ellerinde silah ve el bombası tutarak atış talimi yapmaktadır. Birbirinden alakasız iki sahne hem gülünç hem de trajikomiktir. Sanatçı kendi düşüncelerini şu şekilde açıklar: "Kendi resmimi yapıyorum, aynı bale yapan, saldırı pozundaki bir asker gibi. Ordunun içinde öğrendim, ben balenin bir parçasıyım" (Bağlantı 1). Çin ordusunda yasaklanan kurallarına karşı bir başkaldırı yapmıştır. Bu cümlesinde "ordunun içinde öğrendim, ben balenin bir parçasıyım" derken yine bir alay ve yergi vardır. Orduda bu tür etkinliklerin yapılamayacağına göre kendi düşüncesinde görmek istediği resmi tasarlamıştır. "Kendi resmimi yapıyorum" şeklindeki ilk cümlesinde bu durumu açıklamıştır. Çağdaş Çin sanatının bir başka ismi Wang Guangyi'dir. Sanatçı eserlerinde Çin toplumunun siyasi yapısına ve Çin kültürünün ticarileşmesine tepkiyle cevap verir. Diğer çağdaşlarından farklı olarak Batının reklam ürünlerini kullanarak ifade eder.

Resimleri boyunca, çağdaş Çin kültürünün ticarileştirilmesi hakkında yorum yapmak için Maoist dönemi propagandasını Coca-Cola ve Chanel gibi şirketlerin Batı tarzı reklamlarıyla birleştiriyor (Bağlantı 2).

Andy Warhol ve Joseph Beuys gibi sanatçılardan etkilenerek reklam, imaj ve kitle kültürü gibi kavramları eserlerinde vurgular. Üstelik bunu yaparken de Çin ve Batı toplumunu sentezleyerek eleştirisini dile getirir.

Resim 3. Wang Guangyi, "Büyük Eleştiri- Coca-Cola", Tuval üzerine yağlıboya, 1993.

Sanatçının yukarıdaki eserine bakıldığında ön planda Çin'in Mao yönetimine vurgu yapar. Ancak işçilerin ellerinde kalem ve kitap tutması baskıcı yönetime karşı; bilimi ve kültürlü olmayı savunmuştur. Bir başka dikkat çeken durum ise sağ taraftaki Coca-Cola logosudur. Bu logo Amerikan reklam kültürünün bir sloganı olarak ortaya çıkmış; halen kitleleri küresel çapta etkilemektedir. Batı'nın Çin kültürünü etkileyerek değişime uğrattığı da söylenebilir. Çünkü Guangyi gibi diğer çağdaşları da Mao yönetimini, politik baskıları ve bürokratik kişileri eleştirmesi bağlamında ortak fikirdedirler. Ele aldıkları üslup ve konuyu uygulama tarzları farklılık gösterir. Afiş tarzında yapılan bu eser bir manifesto niteliğindedir. Çünkü her birey rahatlıkla bu tür afişleri çıktısını alarak yaşam alanlarına, sokaklara, caddeler ve hatta binalara bile asabilmektedir. Ancak resimde böyle bir durum söz konusu olamaz. Bu yüzden sanatçı küreselleşen dünya düzenini ve kendi kültüründeki yabancılaşmayı kitle kültürüne ulaştırmak istemiş olabilir. Sonuç olarak her üç sanatçının da yaklaşım biçimlerinin ortak olduğu söylenebilir. Her sanatçı farklı da olsa bastırılmış duyguların odağında tepkileri de ortak olduğu fikri çıkmaktadır. Çin sanatının çağdaş anlamda gelişimine bakıldığında; Çin ve Batı arasındaki siyasi polemik giderilmesiyle doğru orantılıdır. Çünkü 1990'lı yıllardan itibaren Batı kaynaklı birçok fikir Çin sanatında görülmesi tesadüf değildir.

Sanatçılar birden Batı ile aralarındaki uyuşmazlığın giderilmesi için Batı dünyasının sanat tarihine ve bütün düşünsel akımlarına maruz bırakılır. Hızlıca sindirmek zorunda kaldıkları bu bilgileri kendi ülkelerinin toplumsal ve kültürel özellikleriyle harmanlayarak sanatlarına yansıtmaya başlarlar (Anbarpınar, 2020: 125).

Eser analizleri yapılan sanatçıların eserlerinde; kendi toplumuyla birlikte Batı'yı eleştirmesi bundan dolaydır.

Fang Lijun'un Ütopik Portreleri Üzerine Değerlendirme

Çinli çağdaş sanatçı Fang Lijun'nin eserlerinde; ütopya önemli bir yer tutar. Diğer bir ifade ile gerçekleşmesi mümkün olmayan bir toplum düzeni tasarlar. Giriş ve muğlak portreler birbirinin tekrarları gibidir. Toplum düzeninin hızlı değişimine, kentleşme olgusuna, yabancılaşmaya ve bozulan toplum düzenine bir gönderme yapar. Bunu yaparken de portreleri sürekli çoğaltır. Eleştirisi, aynılaşan tek tip toplum yapısıdır. Sanat eleştirmeni Karen Smith, onun eserleri hakkında şöyle der: "Fang Lijun, hem çocukluğunun onu inkar eden masumiyetine hem de olgunlaştıkça ortaya çıkardığı kayıp duygusuna, toplumun kitlesel körlüğüne karıştığına işaret ediyor" (Bağlantı 3). Smith'in dediği gibi sanatçı, toplumun duyarsızlığına ve insanoğlunun büyüdükçe gerçeklerden uzaklaştığına vurgu yapar.

Resim 4. Fang Lijun, "No II", Tuval üzerine yağlıboya, 1993.

Sanatçının *No: II* isimli eserine bakıldığında kişilerin aynılaştırıldığı gözlemlenmektedir. Ön ve arka plandaki kişi sanatçının kendi otoportresidir. Öndeki karakter kendinden emin ve dikkatli gözlerle izleyiciye bakarken; arka plandaki ise izleyicide şaşkınlık yaratan, gülen ve rahat bir tavırdaki karakter dikkati çekmektedir. Resim izleyicide bir ütopya yaratır. Çünkü diğer çağdaşları gibi resmin görsel elemanları açık değildir. Daha muğlak ve hayalidir. Arpa planda coşkuyla ellerini açmış kitleler; önde ise sanatçının çoğaltılmış görüntüleri yer alır. Gülün çiçek açması mutluluğun habercisiyken; gülünç olmayan bir durumda insanların ellerini açarak gülmesi tezat bir görüntü yaratmaktadır. Bu bakımdan Lijun'nin eserleri Cynical Realizm akımından ayrılır. Kendine has üslubu olan sanatçının imgesi; bugünün ve geçmişin hayali bir eleştirisi şeklinde yorumlanabilir. "O toplumdaki resamlara dışlanmış kişiler olarak değil; değişim yapan insanlar olarak ve normal bir insanlar gibi bakılmasını istiyor" (Bağlantı 4). Bu söylemiyle birlikte onun resimleri izleyicide farkındalık sağlamayı amaçladığı söylenebilir.

Resim 5. Fang Lijun, "Engraving", Tuval üzerine yağlıboya, 2016.

Sanatçının bir başka eseri *Engraving*'tir. Bu eserinde de birbirinin aynısı olan onlarca kişi dikkati çekmektedir. Yüzlerine maskeler takılmış gibi cansız, yapay ve ruhsuzdurlar. *No: II* isimli eserinde plastik etkilere pek yer verilmemiştir. Birkaç renk ve leke dengesiyle bedenler deforme edilmiştir. Bu bakımdan kişiler aynılaştırıldığı için onların kimlikleri de seçilememektedir. Tıpkı kartondan yapılmış insan yığınları gibi seri üretim nesnelere benzemektedir. Samimi olunmayan güvensiz bir toplumun yaratıldığına değinilmiştir.

Fang Lijun'un sanatı, kel kafalı erkeklerin aptal veya aptal olarak görüldüğü klişesini kullandığı "kel kafaların" aşırı görünümü ile tanınır. Çalışmalarında, fiziksel görünüme dayalı bu görüşü yıkmaya ve aynı zamanda Çin'deki sanatçıların hayatını resmetmeye çalışarak, toplumun ressamlara dışlanmış kişiler olarak değil; ezber bozan kişiler olarak bakılmasını ister (<https://www.widewalls.ch/magazine/cynical-realism>).

Bu yüzden hemen hemen bütün eserlerinde kel kafalı erkekler kullanır. Aynı zamanda toplumun kabul gören tabularını da yıkmaya çalışır.

Zhong Biao'nun Eserlerinde Gündelik Nesnelere ve Mekan İlişkisi

Zhong Biao'nun eserlerinde hızlı kentleşmenin ve değişen yaşam hayatının vurgusu vardır. Eserlerinde birbirinden kopuk hayatlar ve ilişkiler aynı mekan içerisinde resmedilmiştir. Bir resimde; akıp giden hayatın zamanına yetişemeyen insanlar olabildiği gibi mutlu bir aile tablosu da yer alabilmektedir. Tek bir resimde farklı hayatlar ve farklı kurguların yer alması demek; sanatçının yaşam ve zaman arasındaki ilişkiye vurgu yaptığı anlamına gelir. Sanatçı eserlerine ilişkin şöyle der: "Resimlerimi izleyiciye kendi anlayışımı veya yorumumu zorlamak istemiyorum. Resimlerimin her birinin içindeki görüntülerin karışımı, hayattaki tartışmalı unsurların bir kombinasyonu gibidir" (Bağlantı 5). Sanatçının kendi ifadesinden de anlaşılacağı üzere; birçok yaşamın iç içe olduğunu dile getirir. O yüzden sanatçı eserlerinde gündelik nesnelere sıkça konu edinir. Mekanı da nesnelere olay örgüsüne göre tasarlar.

Resim 6. Zhong Biao, "Düşmüş Kuşlar", Tuval üzerine füzen ve akrilik.

Biao'nun *Düşmüş Kuşlar* isimli eserinde farklı açı ve boyutlar dikkati çeker. Birden çok ufuk çizgisi yer aldığı için; izleyicinin algısı da değişebilmektedir. Bunun yanında resim izleyicide bitmemişlik hissi uyandırır. Tıpkı bir eskiz gibi detaylardan uzak ve renklendirilmeyi bekleyen bir tablo görünümündedir. Ancak üstteki kuşun gerçekçiliği ve mekan tasarımının doğru planlanması sayesinde izleyiciyi rahatsız etmediği açıktır. Kuşun altındaki polis görünümündeki kişi, perspektif kurallarını aşarak onu yakalamaya çalışmaktadır. Böylece içinde yaşanan toplumun kabuğunu kıranlar; polis ve kuş figürleridir. Bu yüzden eserlerinde illüzyonları ve imgeleri sıkça kullanır. *Zhong Biao'nun eserlerinde, illüzyonlar yaratarak ve imgelerin tamamlanmamışlığıyla sadece sanat ve kitle kültürü arasındaki uzlaşmaz ilişkilerden değil, aynı zamanda kitle kültürünü kontrol etme girişiminden de vazgeçtiğini görebiliriz* (Bağlantı 6).

Dolayısıyla onun resimlerindeki mekan, hacim ve nesnelere kavramsal bir temele oturur. Diğer bir ifade ile birbirinden farklı nesnelere eklektik bir bağlamda sorgulayarak aktarır. Bu yüzden tek bir nesnenin anlamından ziyade; her bir nesnenin resmin içerisindeki bütüncül anlamı önemlidir.

Resim 7. Zhong Biao, "Hey Bebek", Tuval üzerine füzen ve akrilik.

Sanatçının bir başka eseri *Hey Bebek* 'tir. Bu eserinde de bir önceki eserine benzer olarak düş ve gerçeklik ilişkisini aynı karede birleştirmiştir. En önde bir bebek figürü yer alır. Dünyaya gelmesiyle birlikte toplum sorunlarıyla karşılaştığı görülür. El bir yandan bebeği tutarken diğer yandan arka planda yaşanan olayı izleyiciye fark ettirmektedir. Sağ tarafta suya düşen bir figür ile sol tarafta suya atlayan bir başka figür olaydan habersizce yüzmektedir. Köprünün arkasında yükselen dumanlar, net olmasa da bir fabrikayı anımsatmaktadır. Bozulmuş bir toplumun merkezinde hayatta kalmaya çalışan masum bir bebeğin tezatlığı resmedilmiştir.

Resim 8. Pieter Brueghel, "İkarus'un Düşüşü", 1558.

Sanatçının eserleri, 1500'lü yıllarda yaşamış olan ressam Pieter Brueghel'in *İkarus'un Düşüşü* isimli tablosunu hatırlatmaktadır. Brueghel, bu eserinde mitolojik bir kahraman olan İkarus'un hapishaneden kaçarken hırsına yenilmesi konu edinir. İkarus mumdan yapılan kanatlarıyla uçmaya çalışırken, daha yükseklere çıkma içgüdüğü onu suya düşürür. Sağ alt taraftaki kişi balık tutarken; üst tarafta ise at arabasıyla ilerleyen bir kişi görülmektedir.

Sanatçı, İkarus'un düşüşünü manzaraya öyle duyarlı dâhil etmiştir ki, dramatik bir sahne oluşturmaksızın hem İkarus'u anlatmış hem de her zamanki resim anlayışından kopmamıştır. Figürlerin hiç birisi düşüş sahnesini izlememektedir (Yavuz, 2019: 535).

Dolayısıyla İkarus suya düşerken mekandaki diğer kişilerin bu olay karşısında birbirinden habersiz olması dikkati çekmektedir. Her iki eser farklı dönemlerde ve farklı sanatçılarda yapılmış olsa da konuya yaklaşım biçimleri benzerdir. Aynı mekan içerisinde farklı olayların yaşanması ortak noktalar olarak düşünülebilir.

Sonuç

Araştırma kapsamında ele alınan bulgulara Çağdaş Çin sanatının sanatçıların ortak noktaları; Çinin politik yapısı, sosyo-kültürel yapısı, değişen toplum yapısı, kentleşme ve baskılar üzerine geliştiği anlaşılmıştır. Her sanatçının konuya yaklaşım biçimleri farklı olsa da eserlerinde vermek istedikleri mesajda hem fikir olmuşlardır. Bu durum göstermektedir ki; baskının, şiddetin ve toplumsal olayların odak noktasında yaşayan toplumların; benzer duygulara benzer tepkiler verdikleri anlaşılmıştır. Örneğin Pieter Breugel bundan yaklaşık 500 yıl önce yaşamış bir sanatçı olsa da bugünün sanatçısıyla ortak duyguları paylaştığı gün yüzüne çıkmıştır. Dolayısıyla geçmiş ve bugünü ortak yapan şeyler; insanoğlunun toplumsal duyarlılıkları olduğu sonucu çıkmaktadır. Yue Minjun karakterleri güldürmesi; Guo Jian'nın Çin ordusunu eleştirmesi; Wang Guangyi'nin Çin ve Batı kültürün yakınlaşmasına duyduğu tepkisi; Fang Lijun'nin kişilerin tek tipleştirilmesine duyduğu eleştirisi; Zhong Biao'nun hızlı kentleşme ve değişen hayata yönelik vurgusundan

anlaşılacağı üzere, Çin'in geçmişten günümüze değin süre gelen yönetim biçimlerindeki problemler ortak paydada buluşmuştur. Julia Kristeva'nın şu sözü önemlidir: "Toplumun dönüşmesi bireylerin dönüşmesi anlamına gelmiyorsa aldatmacadan başka bir şey değildir" (Kristeva, 2010: 26). Kristeva'nın bu sözü eser analizleri yapılan Çinli sanatçıların eserlerindeki temaya açıklık getirmektedir. O halde bir toplumda değişim ve dönüşüm olmuyorsa bir aldatmaca olduğu düşünülür. Bu noktada sanatçıların; "toplum değişmiyorsa biz kişileri resimlerimizde değiştirebiliriz" şeklinde bir yorumlama yaptıkları ileri sürülebilir.

Kaynaklar

- Anbarpınar, Elif. "Çin'de Geleneğin Karşısında Bir Sergi: China/Avant-Garde". *Tykhe Sanat ve Tasarım Dergisi*. 2020: 125, Cilt 5, Sayı 9.
- Cançat, Aysun Kısaoğulları. "Güncel Çin Sanat Ortamı; "Cynical Realizm"". *Sanat ve Tasarım Dergisi*. 2015: 67, Cilt 0, Sayı 16.
- Kristeva, Julia. *Samuraylar*. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2010.
- Özal, Banu Çiçek. "Sanatçıların Bakış Açılıyla İktidar Ekseninde Baskı ve Sansür". *Akdeniz Sanat Dergisi*. 2019: 117, Cilt: 13, Sayı:24.
- Yavuz, Nuri. "Resim Sanatında İkarus Miti". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 2019: 535, Cilt 6, Sayı 3.
- Bağlantı 1: <https://opus.lib.uts.edu.au/bitstream/10453/10547/1/2009003323OK.pdf> 6 Ağustos 2021
- Bağlantı 2: <http://www.artnet.com/artists/wang-guangyi/> Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2021.
- Bağlantı 3: <https://www.schoeniartgallery.com/artists/148-fang-lijun/overview/> Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2021.
- Bağlantı 4: <https://alchetron.com/Fang-Lijun> Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2021.
- Bağlantı 5: <http://www.artnet.com/artists/zhong-biao/>. Erişim Tarihi: 3 Temmuz 2021.
- <https://opus.lib.uts.edu.au/bitstream/10453/10547/1/2009003323OK.pdf>. Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2021.
- Bağlantı 6: <https://www.yanggallery.com.sg/artists/zhong-biao/>. 11 Temmuz 2021.
- <https://www.widewalls.ch/magazine/cynical-realism>. Erişim Tarihi: 3 Temmuz 2021.

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Resim 1. Yue Minjun, "Beyin Denizi", Tuval üzerine yağlıboya, 2001.
<https://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2008/modern-and-contemporary-asian-art-evening-sale-hk0292/lot.34.html>. Erişim Tarihi: 2 Temmuz 2021.
- Resim 2. Guo Jian, "Kurtuluş Savaşçıları", Tuval üzerine yağlıboya, 1999.
<https://www.invaluable.com/auction-lot/guo-jian-chinese-born-1962-liberation-fighters-19-217-c-4f84d818ba>. Erişim Tarihi: 3 Temmuz 2021.
- Resim 3. Wang Guangyi, "Büyük Eleştiri- Coca-Cola", Tuval üzerine yağlıboya, 1993.
<https://www.theglassmagazine.com/from-the-archive-glass-interviews-wang-guangyi-artist-of-wizardry/>. Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2021.
- Resim 4. Fang Lijun, "No II", Tuval üzerine yağlıboya, 1993.
<https://www.schoeniartgallery.com/artists/148-fang-lijun/overview/>. Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2021.
- Resim 5. Fang Lijun, "Engraving", Tuval üzerine yağlıboya, 2016.
<https://www.artsy.net/artwork/fang-lijun-fang-li-jun-2016-7>. Erişim Tarihi: 7 Temmuz 2021.
- Resim 6. Zhong Biao, "Düşmüş Kuşlar", Tuval üzerine fuzen ve akrilik.
<https://www.yanggallery.com.sg/artists/zhong-biao/>. Erişim Tarihi: 9 Temmuz 2021.
- Resim 7. Zhong Biao, "Hey Bebek", Tuval üzerine fuzen ve akrilik.
<https://www.yanggallery.com.sg/artists/zhong-biao/>. Erişim Tarihi: 11 Temmuz 2021.
- Resim 8. Pieter Brueghel, "İkarus'un Düşüşü", 1558.
<https://www.theartstory.org/artist/bruegel-the-elder-pieter/>. Erişim Tarihi: 15 Temmuz 2021.

ZHONG BIAO AND FANG LIJUN'S IMPORTANT APPROACHES IN CONTEXT OF WORK ANALYSIS: CULTURAL CODES AND POLITICAL REFERENCES

Evrım Özeskici

ABSTRACT

The aim of the research is to reveal the prominent cultural codes and political references in the works of Zhong Biao and Fang Lijun. In addition, it is to investigate what are the reasons that push the artists to deconstruction and tragicomic approaches in their works. It is also to understand how the developmental lines of Contemporary Chinese art have developed. Contemporary Chinese art works; Artists such as Yue Minjun, Guo Jian, Wang Guangyi, Fang Lijun and Zhong Biao form the scope and limitations of the research. Include other artists besides Zhong Biao and Fang Lijun; It is to know why contemporary Chinese art produces political and critical works. The problems of the research are as follows: What are the prominent approaches in contemporary Chinese art? What are the reasons for artists to paint political, psychological, tragicomic and critical paintings? How can the prominent cultural codes and political references in the works of Zhong Biao and Fang Lijun be explained? What is the main theme of the Cynical Realism movement? With the answers to all these questions, it will be known how Contemporary Chinese art progresses, and it will be seen what kind of works the artists of this country produced in the face of events.

Keywords: Contemporary Chinese Art, Zhong Biao, Fang Lijun, Cynical Realism